

Key words: *forestry, forest management, forestry entities, permanent and temporary forest.*

УДК 347.912.15

Р. В. Колосов

ТАРИФ НА ПРАВОСУДДЯ АБО ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ ОБРАНИХ (НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ЗАКОНА УКРАЇНИ «ПРО СУДОВИЙ ЗБІР»)

Стаття присвячена науково-практичному аналізу Закону України «Про судовий збір» та виявленню його особливостей у порівнянні з Декретом Кабінету міністрів України «Про державне мито». Акцент у дослідженні робиться на змінах та новелах у законодавстві про судові витрати. В роботі досліджується передумови прийняття Закону України «Про судовий збір», розкриваються методологічні підходи по розрахунку судового збору, який тепер визначається від розміру мінімальної заробітної плати та ціни позову, з'ясовуються об'єкти справляння судового збору, визначається порядок сплати, звільнення від сплати та повернення судового збору, аналізуються підстави розстрочки та відстрочки сплати судового збору. Важливим є те, що дане наукове дослідження носить міжгалузевий характер, і автор робить спробу дослідити правові засади сплати судового збору у адміністративному, господарському та цивільному судочинстві.

Ключові слова: *судовий збір, державне мито, судові витрати, правосуддя, доступ до правосуддя.*

Постановка проблеми. 08 липня 2011 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про судовий збір» [1], який вперше на законодавчому рівні врегулював правові засади сплати судового збору, його розмір та об'єкти, порядок повернення судового збору. До його прийняття, підстави і порядок справляння судового збору були визначені Декретом КМУ «Про державне мито» [2], завдяки якому здійснювалося правове регулювання, яке вже не можна було вважати досконалим і таким, що відповідає потребам часу, зокрема із-за відсутності єдиного системного підходу до визначення ставок судового збору у різних видах судочинства. Тому, необхідність прийняття цього Закону та внесення змін в законодавство про судові витрати вже давно назріла. Це пов'язано з наступними чинниками: По-перше: до вступу в силу Закону України «Про судовий збір» існувала незрозуміла (у тому числі і для юристів) система оплати судових витрат. Кожна особа, що зверталась до суду повинна була сплатити два платежі: державне мито та збір на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи) направлені фактично на одні і ті ж цілі. По-друге: незважаючи на необхідність сплатити два платежі фінансування судової гілки залишалась вкрай низьким. Вже стала звичною ситуація, коли у судах не вистачало паперу, поштових конвертів, марок чи інших канцелярських товарів. Тому, можна сміливо стверджувати, що законодавство про судові витрати потребувало істотних змін, виходячи з цього залишалось лише визначитись з шляхами реформування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення та формування судових витрат завжди було в центрі уваги науковців. Особливо це стосується судового збору, сплата якого прив'язується до фундаментального права на звернення до суду, чим і пояснюється велике практичне значення цього питання. Його дослідженню присвятили свої роботи такі вчені як: А. Т. Боннер, М. М. Бородін, Є. В. Васьковський, Р. Є. Гукасян, В. А. Кройтор, В. В. Комаров, К. І. Малишев, В. К. Пучинський, та ін.

Але переважна більшість цих наукових праць виконана ще за інших соціально-економічних умов та нормативно-правової бази. Тому дослідження в цій сфері наразі є особливо актуальним, оскільки радикально оновлена законодавча база (прийнята нова редакція ЗУ «Про судовий збір»), а практика виявила низку проблем, пов'язаних з ефективністю застосування окремих його положень.

Метою роботи є проаналізувати та порівняти положення Декрету КМУ «Про державне мито» та ЗУ «Про судовий збір» і встановити, які новели та зміни передбачені у відповідному законодавстві.

Виклад основного матеріалу. Головною новелою ЗУ «Про судовий збір» є зміна методологічних підходів у розрахунку з розміру мінімальної заробітної плати. Якщо раніше державне мито визначалося в залежності від розміру неоподаткованого доходів мінімуму доходів громадян (далі НДМГ), то судовий збір розраховується виходячи з суми мінімальної заробітної плати (далі МЗП), встановленої на 1 січня календарного року. Отже, відтепер величина судового збору є величиною непостійною, яка знаходиться в прямій залежності від розміру мінімальної заробітної плати (раніше судові витрати прив'язувалися до неоподаткованого мінімуму доходів громадян який складав 17 грн.), яка зазвичай встановлюється ЗУ «Про державний бюджет України». Так, відповідно до ст. 8 ЗУ «Про державний бюджет України» [3] мінімальна заробітна плата встановлюється у наступному розмірі з 1 січня -1218 гривень, з 1 грудня - 1378 гривні. Однак, це не означає, що розмір судового збору буде змінюватися декілька разів на рік. Бо, відповідно до п.1 ст. 4 ЗУ «Про судовий збір» судовий збір справляється у відповідному розмірі від мінімальної заробітної плати у місячному розмірі, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду. Отже, сума судового збору на 2015 р. визначається виходячи з мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня 2015р., а саме 1218грн. Єдине, що незрозуміло, яким чином буде визначатися судовий збір, якщо ЗУ «Про державний бюджет України» буде прийнято з запізненням, доречи прецеденти цього є не таким рідким явищем в історії українського бюджетного права.

Першим, а можливе головним наслідком цього стало значне підвищення суми судових витрат. Дійсно, розмір НДМГ не змінювався вже понад 15 років, але чи потребувало законодавство про судові витрати таких докорінних змін. При цьому це зроблено не тільки шляхом істотного підвищення ставок судового збору, а й шляхом розширення об'єктів справляння судового збору. Наприклад, у разі потреби забезпечити докази чи позов у господарському судочинстві треба сплатити 0,5 МЗП, в адміністративному судочинстві 0,3 МЗП, а в цивільному – 0.5 МЗП для юридичної особи та 0.2 МЗП для фізичної особи, хоча раніше заяви про забезпечення доказів були безкоштовними.

Крім того, зменшилась категорія позивачів, яких було звільнено від сплати судового збору. Хоча, це не стосується різних державних органів та структур, які відтепер сміливо можуть проходити усі ступені української судової системи. Так, незрозуміло з чим пов'язано скасування пільг щодо сплати судового збору при поданні позовів на підставі порушення авторських та інших прав інтелектуальної власності. Ситуація у цій сфері й так не найкраща, а тут, ще держава створює додаткові перепони для захисту прав інтелектуальної власності.

Отримали правову та грошову регламентацію послуги суду за видачу документів. Зокрема, за повторну видачу копії судового рішення 0,003 розміру мінімальної заробітної плати за кожний аркуш паперу; за видачу дублікату судового наказу чи виконавчого листа – 0,03 розміру мінімальної заробітної плати; за роздрукування технічного запису судового засідання – 0,01 розміру мінімальної заробітної плати за кожний аркуш тексту на папері формату А4; за видачу в електронному вигляді копії

технічного запису судового засідання – 0,03 розміру мінімальної заробітної плати, тощо.

Отже, судові витрати зросли у десятки разів, що дозволило деяким авторам стверджувати про бажання влади обмежити доступ населення до правосуддя, яке стало дуже коштовним «задоволенням».

Хоча, ще у рекомендації № R(81) 7 Комітету міністрів державам-членам Ради Європи стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя чітко вказується, що прийняття до судочинства не може обумовлюватися сплатою стороною державі якої-небудь грошової суми, розмір якої є нерозумним стосовно справи, що розглядається. Тією мірою в якій судові витрати є явною перешкодою для доступу до правосуддя, їх слід по можливості скоротити або анулювати [4]. В той же час, справедливо відзначалося в юридичній літературі, що правосуддя не можна відносити до певних соціальних благ, якими людина може вільно розпоряджатися, оскільки загально визнаним є те, що правосуддя – одна з форм державного управління, засіб виконання державою внутрішньої функції охорони власності, прав і свобод громадянина шляхом вирішення спеціальним органом державної влади – судом цивільних і кримінальних справ за правилами передбаченими цивільним і кримінальним процесуальним правом [5, с. 8-9]. А деякі вчені взагалі не знаходять для права на доступ до правосуддя місце в системі прав людини і громадянина і відносять його до юридичних гарантій реалізації та захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина [6, с. 44-45].

Головним позитивним здобутком прийняття ЗУ «Про судовий збір» автор вважає зникнення такого виду судових витрат як інформаційне-технічне забезпечення судового процесу. Яка була користь від двох платежів (державне мито та збір на інформаційне технічне забезпечення розгляду справи) направлених на одне й теж саме, автору до сьогодні пояснити важко. Отже, судовий збір став єдиним платежем, який необхідно сплатити при зверненні до суду. Цим самим усувається плутанина в юридичних термінах бо, відтепер судові витрати будуть чітко прив'язані до сплати судового збору, а державне мито та збір на інформаційне – технічне забезпечення судового процесу виключені з відповідних нормативно-правових актів або замінені на словосполучення «судовий збір» Другою перевагою ЗУ «Про судовий збір» є те, що він розповсюджує свою дію на різні види судочинства (адміністративне, цивільне, господарське), що дозволяє уніфікувати відповідні законодавства, а судовий збір визнати універсальною юридичною конструкцією, яка застосовується в адміністративному, господарському та цивільному судочинстві. Позитивним наслідком цього є наявність єдиного понятійного апарату, що дозволить уникнути плутанини при сплаті судових витрат. Крім того, після прийняття ЗУ «Про судовий збір» відпала потреба при сплаті судових витрат звертатися одразу до декількох нормативно-правових актів, які нерідко були протилежними за змістом. Все перераховано вище є позитивними моментами прийняття ЗУ «Про судовий збір», який доречи у цілому складено юридично виважено і продумано. Хоча, правова природа судового збору залишається невизначеною, бо Податковий кодекс України не містить такого виду податків чи зборів як судовий збір. Це, безумовно слід віднести до недоліків чинної редакції ЗУ «Про судовий збір». Оскільки бажано, на законодавчому рівні, врегулювати питання куди й на що будуть спрямовуватися кошти від сплати судового збору.

Однією з новел законодавства про судові витрати є те, що відтепер необхідно сплатити судовий збір не тільки за подання апеляційної скарги, але і за подання заяви про приєднання до апеляційної скарги. При цьому розмір судового збору є однаковим як для апелянта, так і для особи, що подає заяву про приєднання до апеляційної скарги. Це положення фактично призведе до ліквідації інституту приєднання до апеляційної чи

касаційної скарги. Бо який сенс подавати заяву про приєднання, якщо можна подати обґрунтовану самостійну скаргу від власного імені, тим більш, що інтереси учасників процесу ніколи повністю не співпадають.

Крім того, Декрет КМУ «Про державне мито» не розділяв оскарження ухвал та рішень суду. В наслідок чого, деякі правники стверджували, що за оскарження ухвал суду державне мито не сплачується. І це твердження мало право на існування, бо ні Декрет КМУ «Про державне мито», ні відповідне процесуальне законодавство не розмежовували оскарження рішень та ухвал суду. Відтепер, ця прогалина усунена і судовий збір сплачується за подання будь-якої апеляційної чи касаційної скарги, незалежно від того оскаржується рішення чи ухвала суду. Така побудова ЗУ «Про судовий збір» дозволяє уникнути плутанини при сплаті судового збору.

Декілька слів треба сказати про відстрочення чи розстрочення сплати судового збору. Так, згідно ст. 8 ЗУ «Про судовий збір» суд може зменшити розмір судового збору або звільнити від його сплати, враховуючи майновий стан сторони. Здається добра справа, але, на погляд автора, ця стаття майже не отримує розповсюдження. По-перше: її диспозиція передбачає право суду, а не обов'язок зменшити розмір судового збору; по-друге: ніде в ЗУ «Про судовий збір» не передбачені критерії чи конкретні обставини, за яких суд може застосувати ст. 8 ЗУ «Про судовий збір». Отже, ця стаття носить більш декларативний характер, оскільки не передбачено механізму та критеріїв її застосування. Тому, передбачена норма буде використовуватися лише по «великим святкам» і лише за доброї волі суду.

Розглядаючи ж саму сутність цього положення варто зазначити про його дискусійність. Так, з одного боку ЦПК Грузії відійшов від традиційного підходу надання пільг щодо сплати державного мита залежно від категорії справи або за іншими ознаками і передбачає як повне, так і часткове звільнення від сплати судових витрат, відстрочку, зважаючи саме на майнове становище позивача [7, с. 156]. З іншого боку, вирішення питання про надання пільг залежно від майнового становища особи не може належати до компетенції суду, оскільки не становить юрисдикційної діяльності. Як свідчить практика цивільного судочинства Польщі, розгляд клопотань про звільнення від сплати судових витрат займає багато час, вимагає значного обсягу листування для встановлення реального матеріального становища заявника та відволікає суддів від виконання основної ролі з винесення судових рішень [8, с. 362]. Кожний з цих підходів має право на існування та містить свої переваги та недоліки.

Цікавим у цьому плані є Інформаційний лист ВГСУ «Про деякі питання практики застосування ЗУ «Про судовий збір» від 21.11.2011р., № 01-06/1625/2011 [9] де описуються різноманітні правові ситуації з відстроченням сплати судового збору, при цьому не визначаючи моделі чи рекомендації правової поведінки суду, не вказуючи й критерії якими має керуватися суд при вирішенні питання про відстрочення чи розстрочення сплати судового збору. Наприклад, якщо строк на який надано таку відстрочку закінчився, а сплату судового збору здійснено не було, то господарський суд своє ухвалою може: а) продовжити строк; б) звільнити сторону від сплати судового збору; в) залишити позов без розгляду. Це рішення має бути прийнято виходячи лише з одного критерію – фактичних обставин справи. Ясна річ, що такі широкі рамки суддівського розсуду не сприяють здійсненню правосуддя по справі.

В свою чергу в п.5. інформаційного листа ВГСУ «Про деякі питання практики застосування ЗУ «Про судовий збір» від 05.07.2012 року № 01-06/869/2012 вказується, що особа, яка заявляє клопотання про розстрочення чи відстрочення сплати судового збору (що може бути викладене в заяві чи скарзі, які подаються до господарського суду, або в окремому документі), повинна навести доводи і подати докази на підтвердження того, що її майновий стан перешкоджав сплаті нею судового збору у встановленому

порядку і розмірі [10]. При цьому оскільки ст. 129 Конституції України як одну із засад судочинства визначено рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, отже в тому числі й органів державної влади, то самі лише обставини, пов'язані з фінансуванням установи чи організації з державного бюджету України та з відсутністю у ньому коштів, призначених для сплати судового збору, не можуть вважатися підставою для звільнення від такої сплати [10].

В результаті чого, редакцію ст. 8 ЗУ «Про судовий збір» слід визнати невдалою, яка потребує змін з встановленням чітких підстав для відстрочки чи розстрочки сплати судового збору, не кажучи вже про звільнення від сплати судового збору. Одним з недоліків чинної редакції ЗУ «Про судовий збір» також є те, що ні самий закон, ні процесуальні кодекси не містять перелік документів, що мають надаватися стороною для підтвердження оплати судового збору та порядку його оформлення. В результаті чого, перерахування суми судового збору здійснюється за загальними правилами, виходячи з вимог ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні». Хоча, раніше існувала спеціальна процедура оформлення таких документів.

Однією з переваг ЗУ «Про судовий збір» є встановлення чітких підстав для повернення судового збору (ст. 7 ЗУ «Про судовий збір»). Хоча, процедура цього є досить складною, бо сплачена сума судового збору повертається лише за ухвалою суду у разі зменшення суми позовних вимог, внесення судового збору у більшому розмірі ніж потрібно, повернення скарги чи заяви, відмови у відкритті провадження у справі, залишення заяви без розгляду або закриття провадження у справі. Доречі, у п.4. Інформаційного листа ВГСУ «Про деякі питання практики застосування ЗУ «Про судовий збір» від 21.11.2011р., № 01-06/1625/2011 вказується, що питання повернення судового збору має вирішуватися господарським судом, у тому числі й за відсутності заяви (клопотання) сторони та іншого учасника судового процесу про повернення сплаченої суми судового збору. Зміст пов'язаної з цим ухвали може бути наведено в резолютивній частині рішення, прийнятого по справі. І хоча у автора є великі сумніви про повернення судового збору без відповідної заяви, але у цілому встановлення чітких підстав повернення судового збору є дуже доцільним.

Висновки. Таким чином, правосуддя в Україні значно подорожчало, а значить стало менш доступним для переважної більшості громадян України. При цьому це проявляється не лише у істотному підвищенні ставок судового збору, а й значному розширенні об'єктів, за якими він сплачується. Такий крок законодавця може бути виправданим лише за однієї умови покращення чи навіть значного покращення рівня та якості правосуддя. Хоча, сама зміна принципів фінансування судової системи не може вплинути на це, але має бути підґрунтям для забезпечення належного фінансування судової системи, позитивний ефект від чого важко переоцінити, що має створити передумови для покращення матеріально-технічного забезпечення судів, та їх принаймні фінансової незалежності. У цілому ж можна зробити наступні висновки:

По-перше: судитися стало дорожче, по деяким категоріям справ сума збору виросла у десятки разів. Це можна розглядати з двох ракурсів. Негативним моментом є те, що шляхом підвищення ставок судового збору обмежується доступ до правосуддя, оскільки вважати нові ставки судового збору для фізичних та юридичних осіб соціально виваженими та економічно обґрунтованими навряд чи можливо. А позитивний момент полягає у тому, що це може викликати розвантаження судової гілки, яка на час прийняття ЗУ «Про судовий збір» була дуже перевантаженою. Тобто, кількість позовів має зменшуватися, а сторони судового спору будуть спробувати вирішувати все шляхом перемов самостійно або з залученням медіаторів (незалежних посередників).

По-друге: Змінилася формула розрахунку судового збору, якщо раніше він

прив'язувався до неоподаткованого мінімуму доходів громадян, то зараз обчислюється у процентних відсотках від мінімальної заробітної плати. Спільним є те, що в обох випадках сплата судових витрат й зборів прив'язується до ціни позову.

По-третє: спрощується порядок оплати судового збору, якщо раніше треба було сплатити два платежі: державне мито та збір на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу, то тепер судові витрати обмежуються сплатою судового збору, правда розмір якого є значно більшим ніж перераховані два платежі разом узяті.

По-четверте: розширені об'єкти справляння судового збору. Так, тепер необхідно оплачувати судовий збір при: а) оскарженні ухвал суду; б) поданні заяви про забезпечення позову; в) поданні заяви про забезпечення доказів; г) заяви про перегляд судового рішення; д) подачі заяви про приєднання до апеляційної чи касаційної скарги.

По-п'яте: істотно збільшилися мінімальні та максимальні межі розміру судового збору. Так, нові мінімальні ставки судового збору за звернення до суду із заявами немайнового характеру складає: у цивільних справах 1218 грн. – для юридичних осіб, 487,2 грн – для фізичних осіб (замість 17грн.), у господарських справах – 1218 грн. (замість 85 грн.), в адміністративних справах 1218 грн - для суб'єктів владних повноважень, юридичних осіб або фізичною осіб – підприємців; 487,2 грн – для фізичних осіб (замість 3,40 грн.). Отже, неозброєним оком видно значне підвищення ставок судового збору.

По-шосте: змінились підходи до сплати судового збору у так званих змішаних позовах, тобто де присутні дві чи більше неоднорідні позовні вимоги. Так, за подання заяви, що одночасно має майновий та немайновий характер судовий збір сплачується за ставками встановленими для позовних заяв майнового та немайнового характеру. Наприклад, за подання позовної заяви про розірвання шлюбу з одночасним поділом майна судовий збір справляється за розірвання шлюбу і за поділ майна.

По-сьоме: змінюються термінологічні аспекти судових витрат, якщо раніше вживалося поняття «державне мито» та «збір на інформаційне технічне забезпечення розгляду справи», то зараз в ГПК, ЦПК та КАСУ він замінюється єдиним терміном «судовий збір».

По-восьме: вводиться платня за видачу документів в електронному виді, копії технічної записи судового засідання - 0,03 розміру мінімальної заробітної плати, а також за роздрукування технічного запису 0,01 розміру мінімальної заробітної плати за кожний аркуш тексту на папері формату А4.

По-дев'яте: підняття ставок судового збору має про стимулювати учасників для виконання норм законодавства, договору та звичаїв ділового обороту. Це має розвантажити суди і можливо прискорити розгляд справ у адміністративному та цивільному судочинстві. Крім того, позитивним моментом для судової гілки влади є те, що дрібні справи майже перестануть бути предметом судового розгляду.

По-десяте: великим плюсом прийняття ЗУ «Про судовий збір» є врегулювання питання оплати судових витрат на законодавчому рівні. Не менш важливою є спроба уніфікувати законодавство про судові витрати. ЗУ «Про судовий збір» розповсюджує свою дію на відповідні норми права у адміністративному, господарському та цивільному судочинстві.

Список використаної літератури

1. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 № 3674-VI // Відомості Верховної Ради України. - 2012. - № 14. – Ст. 87.
2. Про державне мито : Декрет КМУ від 21.01.1993 № 7-93 // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 13. – Ст. 113.
3. Про державний бюджет України на 2015 рік: Закон України від 28.12.2014 № 80-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. - № 3. – С. 311. - Ст. 55.

4. Рекомендація Комітету міністрів державам-членам Ради Європи стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя № R(81) 7 від 14.05.1981 року [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_133
5. Цивільне процесуальне право України: підруч. / В. В. Комаров В. І. Тертишніков, Є. Г. Пушкар та ін; за ред. В. В. Комарова. – Харків : Право, 1999. – 592 с.
6. Погорілко В. Ф. Права та свободи людини і громадянина в Україні / В. Ф. Погорілко, В. В. Головченко, М. І. Сірий. – Київ : Ін Юре, 1997. – 252 с.
7. Хоперия Н. А. Процессуальное законодательство Грузии / Н. А. Хоперия // СНГ: реформа гражданского процессуального права : матер. междунар. конф. / под общ. ред. М. М. Богуславского и А. Трунка. – Москва : ООО «Городец», 2002.
8. Боярский Л. Доклад по доступу к правосудию: Польша / Л. Боярский // Доступ к правосудию: проблемы бесплатной юридической помощи в странах Центральной и Восточной Европы. – Будапешт, 2003 – С. 362.
9. Інформаційний лист ВГСУ «Про деякі питання практики застосування ЗУ «Про судовий збір» № 01-06/1625/2011р. від 21.11.2011р. // Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації. - 2011. - № 50. - С. 40.
10. Інформаційний лист ВГСУ «Про деякі питання практики застосування ЗУ «Про судовий збір» № 01-06/869/2012 від 05.07.2012 року // Все про бухгалтерський облік. - 2012. - № 116. - С. 25.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2015 р.

R. V. Kolosov

THE TARIFF FOR JUSTICE OR JUSTICE FOR THE ELITE (SCIENTIFIC AND PRACTICAL COMMENTARY OF THE LAW UKRAINE «ON COURT FEE»)

The article is devoted to scientific and practical analysis of the law of Ukraine «On court fee» and identify its features in comparison with the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On state duty». The focus of the study is on changes and innovations in the legislation on court costs.

The paper explores the preconditions of acceptance of the law of Ukraine «On court fee», the article describes methodological approaches to calculation of court fees, which are determined from the minimum wage and the amount of the claim, clarified the object of levying the court fee, is determined the procedure for payment, the grounds of arranging on the installment system and postponement of payment of judicial collection are analyzed.

The author came to the conclusion on a significant increase in the rates of court fee, which significantly restricts access to justice. This occurred by increasing the minimum and maximum limits of the amount of court fee and expansion of the levying court fees. On the one hand, should encourage the parties to implement the legislation, the agreement or customs of business turnover, and on the other hand, relieve the courts, and it is possible to expedite the examination of cases in administrative, commercial and civil litigation. The main achievement of the adoption of the law of Ukraine «On court fee» is the disappearance of this type of legal expenses, as the information-technical support of the judicial process, which has greatly simplified the procedure of payment of court fee. As a result, the court fee will be one payment, which must be paid when applying to the court.

Analyzed in the work and recent changes in the law of Ukraine «On court fee», which the legislature has drawn a clear differentiation of the rates of court fee depending on the nature of the dispute (property or moral) and the identity of the claimant or applicant, for physical persons is determined by a much lower rate of court fee. Importantly, this research is of interdisciplinary nature, and the author makes an attempt to explore the legal basis of the payment of court fees in administrative, commercial and civil proceedings.

Keywords: court fee, state duty, court costs, justice, access to justice.